

פרשת וילך
גליון תק"א
שנה י"א

אשרי האיש

החסידות בדרך רבוה"ק זיע"א

מפי ספרים וסופרים

במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים (ברכות ל"ד)

צריך להבין מדוע מעלתם של בעלי תשובה גדולה כל כך עד שאפילו צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד במחיצתם. והענין יובן על פי משל למלך אחד שהיו לו שלשה בקבוקי יין ישן, שקיבלם בירושה מאבות אבותיו ושמר עליהם מאד. יום אחד היה צריך המלך לנסוע למדינה רחוקה, וקרא לשלשה ממכריו ואוהביו והפקיד בידם את הבקבוקים, ביד כל אחד נתן בקבוק והזהירם לבל יעזבו לפתוח את הבקבוק. שלושת האנשים הסתקרו לדעת מדוע המלך מצווה לבל יפתחו את הבקבוק, אין זה אלא מחמת שטעם היין משובח עד מאד ולכן רצו לפתוח ולטעום מהיין. ראובן פתח את הבקבוק, שתה מעט מהיין והיין ערב לו מאד, לא יכול היה להתגבר על תאוהו ושתה את כל היין שבבקבוק. שמעון רצה אמנם לפתוח אך מחמת אהבתו למלך התגבר ולא פתח כלל. לוי פתח את הבקבוק, שתה מעט מהיין ומאד התאוה לשתות עוד מהיין, אך מחמת אהבתו למלך התגבר על עצמו, סגר את הבקבוק כשבפנים נשאר חצי מהכמות. לאחר שהמלך חזר קרא לשלשת האנשים לדעת מה עם בקבוקי היין, ראובן ששתה את כל היין ציוה המלך לתלותו, שמעון שלא נגע כלל ביין, נתן לו המלך מתנה עשרת אלפים זהובים, לוי ששתה חצי מהכמות, נתן לו המלך עשרים אלף זהובים. כשראה שמעון כך התפלא ואמר למלך: אדוני המלך, והרי אני לא שתיתי כלל ונתת לי עשרת אלפים, ומדוע ללוי ששתה חצי מהכמות נתת לו יותר ממני? והרי הוא עבר על דבריך, ולא די שלא הענשת אותו אלא נתת לו סכום יותר מאשר לי. השיב לו המלך, אתה לא טעמת מהיין ויתכן מאד שאם היית טועם היית שותה את כל אשר בבקבוק, כי לא היית יכול להתגבר על תאוהך מחמת ערבות היין, אבל לוי שתה חלק מהיין וטעם את טעמו הערב והמשובה, ועם כל זה התגבר על עצמו ולא שתה את השאר, הרי ראייה שהוא מחבב אותי ולכן הכפלתו לי את הסכום. והנמשל הצדיק שלא עשה מעולם עוונות, ולא טעם את טעם לא עמד בניסיון, כי התרגל מקטנותו לעשות רק מצוות ולא טעם את טעם של העוונות, ועל כן אין הוא עומד כל כך בניסיון, מה שאין כן בעל תשובה שטעם חלק גדול מחייו את טעם של העוונות והתרגל אליהן, ובכל זאת התרחק מהן מחמת אהבתו לבורא יתברך, הרי הוא עומד בניסיון קשה כל ימי חייו, ועל כן מעלתו גדולה, ועליו אמרו חכמינו במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד.

עשיית תשובה בהדרגה

משל לחנווני מעיירה קטנה שבא לעיר הגדולה על מנת לרכוש סחורה, נכנס החנווני לסיטונאי שהיה רגיל לקנות אצלו והזמין את כל כמות הסחורה שהיה זקוק לה. לאחר שהגישו לו את החשבון, ביקש החנווני שהכל ינתן לו בהקפה מכיוון שאין מעות מצויות עתה בידו, הוא הבטיח שיסלק את כל החוב מיד לכשיחזור ויבוא לביתו. השיב לו הסיטונאי ואמר לא אינני יכול לתת לך בהקפה, שכמה וכמה פעמים כבר לקחת אצלי סחורה בהקפה, הבטחת לסלק את החוב מיד לכשתחזור ותבוא לביתך ולא קיימת את הבטחתך. התחיל אותו חנווני בוכה ומתחנן ואמר כי אינו אשם כלל בזה שלא עמד בדיבורו עד כה, סיבות שונות גרמו לכך, אולם עתה הוא מבטיח בהן צדקו שיעמוד בדיבורו וביקש מהסוחר שיחוס עליו ועל אנשי ביתו, שכן אם לא יקבל עתה את הסחורה, עלול הוא להרוס את כל מעמדו ויהיו הוא ובניו צפויים לחרפת רעב. לא יכול הסוחר הסיטונאי לעמוד בפני הפצרותיו ותחנוניו של החנווני והסכים למלא את בקשתו, אולם כאשר שמעו זאת המוכרים ושאר הפקידים העובדים בבית המסחר של הסיטונאי, התקבצו כולם וטענו לפני הסוחר כי בשום פנים לא יתנו לו למכור לאותו חנווני בהקפה, מכירים אנו אותו אמרו, דיבורו אינו דיבור והבטחתו אינה הבטחה, בעוד הם עומדים ומתווכחים נכנס לחנות סוחר אחר, ולאחר שעמד על טיב הענין פנה אל החנווני ואמר לו, שמע בקולי ואתן לך עצה, לשם מה בעצם הנך זקוק לקנות עתה כמות גדולה של סחורה, ולמה תחייב לסוחר ממון רב שלא יהא בכוחך לפורעו אחר כך, האין טוב לך לקנות כמות קטנה לפי כוחך שתוכל לסלק את דמייה במזומנים מיד? מכיר אני אמנם את הסוחר הזה שסיטונאי הוא ואינו מוכר כמויות קטנות, ברם בטוחני שבייך למצבך ויתרצה למכור לך אפילו כמות קטנה במחיר סיטונאי, וכך תוכל להרוויח יפה בסחורה זו. שמעו הצדדים בקולו של בעל העצה, החנווני קנה מעט סחורה בכסף מזומן שהביא איתו, שב לביתו, מכר את הסחורה וחזר וקנה במזומנים כך עשה פעמים אחדות עד שהרוויח סכום הגון שהעמידו על רגליו.

הנמשל: מבקשים אנו יום יום מה' שיחוס וירחם עלינו וישלח לנו גואל צדק במהרה בימינו, וודאי שה' יתברך מוכן ומזומן להיענות לבקשתנו, כי על כן מרבים אנו תחינה ותפילה ומבטיחים לשוב בתשובה שלימה, ואף שגלוי וידוע לפניו יתברך שלמרות הבטחותינו נשוב ונחטא, אין הוא שרחום וחנון שמו יכול להשיב פנינו ריקם, רק מידת הדין מעכבת בידו כביכול וטוענת שאנו בנים לא אמון בס, מבטיחים לחזור בתשובה שלימה, אך לא עמדנו בדיבורנו ולא קיימנו את הבטחותינו, לפיכך אין דרך אחרת לפנינו אלא לעשות כאותו חנווני, אם אין בכוחנו לקנות כמות גדולה של סחורה ולחזור בתשובה שלימה, האין טוב לנו לקנות מעט ובמזומנים. הבה נתחיל ונחזור בתשובה ונתקן תחילה את כח הדיבור, שהעוונות מכוחו מצויים ביותר וכוללים פרטים רבים, כגון לשון הרע, רכילות, הלבנת פנים, וכו' ואחר כך נפנה גם לשאר החטאים לחטאים שקלקלנו בכח המחשבה וראיית העיניים, ולבסוף לחטאים שבאים על ידי מעשה, כל זאת בדברים הנכללים בסדר מרע במחשבה דיבור ומעשה, כמו כן יש לתקן את המחשבה הדיבור והמעשה הנכללים בעשה טוב, התורה רומזת לנו על כך בפסוק כי קרוב אליך הדבר וגו' בפיך, מצוות התלויות בדיבור בלבד, מצוות התלויות בכח המחשבה, "לעשותו" אלה הדברים התלויים בכח המעשה, כך נסלק קמעא קמעא את חובותינו ויקובל הדבר בעיני ה' יתברך, ויחשב לנו ששבנו בתשובה כראוי ואז בודאי ישלח לנו ה' את משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

(בשם ה"חפץ חיים" זיע"א)

אמרות טהורות

אמרות קודש מרבותינו הק' מאלכסנדר

טף - למה הם באים

הקהל את העם והאנשים והנשים והטף וגרך אשר בשעריך (ל"א, י"ב).
מפרש"י: טף - למה באים (חגיגה ג') לתת שכר למביאייהם. אם כי הטף מובא בעקבות ההורים, הרי נאמר ציווי מיוחד על הבאתם - כדי ליתן שכר למביאייהם - שיהיה דינם כמצווה ועושה. (בית יצחק)

דָּבָר אֶחָד לְדוֹר

כי אתה תבוא את העם הזה (ל"א, ח'). מפרש"י: דָּבָר אֶחָד לְדוֹר וְלֹא שְׁנֵי דָּבָרִים לְדוֹר. ריבוי המנהיגים אינו אלא קללה, כך שרק כאשר - דבר אחד לדור - יש בו ברכה, בעוד שאם יש יותר מאחד, אין זו הנהגה מבורכת - ולא שני דברים לדור.

מחשבות פסולות

ואמר ביום ההוא הלא כי אין אלוך בקרבי מצאוני הרעות האלה (ל"א, י"ז). התוצאה מחסור האמונה שהקב"ה משתתף עם ישראל בצרתם, המתבטא במחשבה פסולה - כי אין אלוך בקרבי - היא: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, שהקב"ה מסתיר באמת חליכה את פניו. (עקידת יצחק)

גם בתוך ההסתרה הקב"ה נמצא

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח)

ווארט

הצדיקים מעוררים לתשובה

והענין הוא כמו שאמר הרבי ר' בונים זצוקללה"ה ז"ע, ל"א"ז [הוא ר' שרגא פייבל מגריצא] זצוקללה"ה ז"ע, במחשבה יש ב' בחינות. א', היא המחשבה שלא באה עדיין להתפשטות, רק נפלה והתנוצצה כרגע במוחו ונסתלקה. והיא נקראת 'חכמה'. ולפעמים, כשנפל ח"ו איזה הרהור ומחשבה רעה ונאבדה כרגע, מבלי שנצטרך עליה לעשות תשובה, וכשמחבר את עצמו לצדיק אמיתי, מעלה אותן מחשבות והרהורים לגילוי, כדי שירגיש בהם לעשות תשובה. (ישמח ישראל, נצבים וילך, אות ב')

מרגניתא דיצחק

פנינים בסדר פסוקי פרשת השבוע

לע"נ הרה"ח ר' יצחק
בן הרה"ח ר' משה אריה צ"ל
נלב"ע ו' סיון תשע"ד

בו ברגע שיהרהרו בתשובה מבטיחם הקב"ה: ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה - שימחק את העוון ויסתירהו מנגד עיניו, אפילו אם הוא חמור ביותר - כי פנה אל אלוקים אחרים - גם אותו יסתיר הקב"ה לגודל חסדיו. (פרי צדיק, לובלין)

ואעידה בם את השמים ואת הארץ (ל"א, כ"ח). יהודים של ישראל קדושים הוא, כי רק הם אלו המעידים על בריאת שמים וארץ - ואעידה בם את השמים ואת הארץ, שהרי: אתם עדי נאום ה'.

וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת עד תומם (ל"א, ל'). דיבור הוא לשון קשה, ובדבריו הקדושים עורר את ישראל שישבו בתשובה - וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה הזאת - ובכך נתעלו עד שזכו לשלימות הראויה. (צמח צדיק, ויניץ)

למרות שזו היא נבואה על הגלות הנקראת היא - השירה הזאת - שהוא תכלית ומטרת הגלות היא להעלות את ניצוצות הקדושה שנתפזרו בין הגויים, וכאשר מסתיים תפקידם זה - עד תומם - תסתיים הגלות, כך שניתן לקרוא להם בשם שירה, על סמך העתיד של סיום הגלות. (קדושת לוי)

וילך משה וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל (ל"א, א'). בטרם הוכיח משה את ישראל כלל את עצמו עמהם בתוכחתו - וילך משה - להתבונן במעשיו הוא, ורק לאחר מכן - וידבר את הדברים האלה אל כל ישראל. (תולדות יעקב יוסף)

אף לאחר שנסתלק מהעול - וילך משה - ממשיך הוא לדבר - את הדברים האלה אל כל ישראל - שהרי איתפשטותא דמשה בכל דור ודור. (תפארת שלמה) בכחו של הרועה הנאמן להתפלל ולבקש רחמים על כל ישראל - בהיות דבריו - הדברים האלה - תפילה ותחנונים עליהם, וכל זה בגלל גודל מעלתו שזכה בכל עת ללכת מדרגא לדרגא - וילך משה. (עשרת ישועה, דו"קוב)

ואנוכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא (ל"א, י"ח). אף בהסתרה הגדולה ביותר - הסתר אסתיר - ניתן למצוא את השי"ת - ואנוכי. (דגל מחנה אפרים)

על כל הרעה אשר עשה כי פנה אל אלוקים אחרים (ל"א, י"ח). אם כי שבו והתוודו על חטאתם 'ואמר ביום ההוא הלא על כי אין אלוך בקרבי מצאוני הרעות האלה', אמנם מאחר שלא שבו על שורש החטא ותחילתו - כי פנה אל אלוקים אחרים - שהוא הפניה לצד אחר, לפיכך - ואנוכי הסתר אסתיר פני. (שם משמואל, סוכטשוב)

מעשי צדיקים

יהודים! עשו תשובה

ובכלל, לשם מה הנך נועץ מבטים סביבך, האם מחפש אתה משהו? ממתין לאדם האמור להגיע וטרם בא? "כן", השיב האיש, "אני מחפש. את אחי אני מבקש". ובראותו את מבע התימהון שהסתמן על פני השואלים, המשיך ואמר: "מחפש אני כאן נקודה של יראת שמים, ולצערני הגדול אינני מוצא. כלום חליכה, אין יראת אלקים במקום הזה? אך מה אעשה, ולכל מקום שאני מביט, רואה אני רק חטאים ופשעים. יהודים! עשו תשובה".

לשמע דבריו האחרונים של הדרשן נעשה בית הכנסת כמרקחה. הכל זינקו ממקומותיהם לעבר הבמה, ובאגרופים קמוצים אמרו להכות את הדרשן, שהעז לכנותם בכינויים כאלה. חיש קפץ רבי אלימלך - הלא הוא הדרשן הכפרי ממקומו שעל הבמה ונמלט מבית הכנסת. אולם הקהל לא הניח לו, רבים דלקו אחריו עד קצה העיר, ומשלא הדביקו את צעדיו, נואשו ושוו העירה.

ובכל זאת, שמע רבי אלימלך הנמלט רעש של צעדים קרבים ובאים בעקבותיו. הוא הפנה ראשו אחורנית, והנה נער אחד רץ לעברו ובעיניו דמעות. אותו נער היה לא אחר מאשר אבנר, בנו של הפרנס. "דרשן, עצור! עצור!" קרא עתה, ודמעותיו זלגו מעיניו על לחייו. רבי אלימלך נעצר תחתיו ושאל: "מה רצונך בני?" הושיט הנער צרור לא גדול ואמר: "הנה צרור כספי. אנא, יקח כבודו את הצרור כשכר הדרשה" "הן זה ממונו של אביך, וכיצד תתן לי אותו ללא רשותו?" אמר רבי אלימלך. בפיו הנער היתה תשובה: "ממון זה היה של אבי, אך כעת הוא שלי. הנני בן יחיד, ומידי יום נתן לי אבי במתנה ארבע אגורות. צברתי את האגורות, והן נצטרפו לכדי שמונה זהובים. הכסף הזה שלי הוא, ואני מבקש לקבלו כשכר בעבור דרשתך". נטל רבי אלימלך את צרור הזהובים, הניח ידיו על ראש הנער ושאל: "במה

מוסופר: בימים שעשה הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א בגלות, היה נראה כאחד הכפריים. לגופו עטה מלבוש קצר, חגור בחבל, זקנו מדובדל, וכל חזותו אמרה דלות ובורות. בהגיעו לעיר אחת פנה אל הפרנס וביקש את רשותו לדרוש בבית הכנסת "אינני מסכים לכך" השיב הפרנס בכל תוקף, בראותו את הכפרי העלוב שלפניו, וכי כפרי שכזה ידרוש בבית הכנסת המכובד שלנו? על מה בכלל הוא מסוגל לדבר? אך הכפרי הלא הוא רבי אלימלך, המשיך להפציר בפרנס, לא יכול הפרנס לשאת את ההפצרות וגירש את הדרשן הכפרי מביתו. באותו עת היה נוכח בבית בנו של הפרנס, נער ושמו אבנר, כשראה הנער כי אביו גירש את הדרשן מן הבית, נגע הדבר ללבו, והוא ניסה לשדל את אביו: "וכי מה יקרה אם אותו עני ישא דרשה וירויח כמה זהובים?". "בוודאי אין הוא יודע לדרוש" הפטיר האב - הפרנס. "ואולם", המשיך הבן אבנר להפציר "כאשר בא יהודי ומבקש רשות לדרוש, יש להניח שהוא יודע לדרוש, אנא אבא, הרשה לו לדרוש" התחנונים שבפי הבן מצאו מסילות אל לבו של הפרנס, וכדי שבנו לא יצטער הסכים למלא את בקשתו.

מיד קרא לאותו כפרי עני והודיע לו כי הערב יוכל לשאת דרשתו בבית הכנסת. השמועה על הדרשה שישא הכפרי העני עשתה לה כנפיים ברחבי העיר, ובהגיע השעה היעודה התקבצו בני העיר אל בית הכנסת. הכל נשאו עיניהם לעבר הבמה, ואכן, עד מהרה נראתה דמותו של הדרשן, העולה על הבמה. הושלך הס, הכל המתינו לשמוע את הדברים שבפיו, אך האיש ממלא פיו מים. הוא עומד על מקומו, בוהה בקהל המביט בו ואינו פוצה את פיו. הדבר הכעים את הנוכחים, כמה מנכבדי הקהילה פלסו להם דרך לעבר הבמה ושאלו את היהודי הניצב שם: "מדוע אינך מתחיל את הדרשה?"

אברך בני? "כל ברכה תהא טובה בעיניו" השיב הנער. "אם כך אברך אותך שבבוא העת נהיה מחותנים". אמר הדרשן, הלא הוא הצדיק רבי אלימלך מליזענסק, והנער, שצעיר לימים היה וכצעירותו כן תמימותו, כלל לא עלה על דעתו לשאול לשמו של הדרשן האלמוני.

חלפו ימים ושנים הנער אבנר היה כבר אב לילדים, ואחת מבנותיו עמדה להינשא לנכדו של הרה"ק מאפטא זיע"א, לאותו נכד היה סב גדול נוסף - הרה"ק רבי אלימלך מליזענסק זיע"א. אך באותו עת כבר היה רבי אלימלך בעולם האמת. בהגיע מועד החתונה נקבצו ובאו אל העיר זנרוביץ, המקום בו נערכה השמחה, שבעים רבנים מפורסמים, בהם כבוד לסבו של החתן, הרה"ק ה"אובה ישראל" מאפטא זיע"א. כשהגיע "החווה" הקדוש מלובלין ו"היהודי" הקדוש זיע"א, כולם בקשו לחלוק הצדיק מאפטא אל העיר, שלח לקרוא למחותן ר' אבנר אבי הכלה. בא האיש אל בית האכסניה, ובהיכנסו אמר לו הרבי מאפטא: "רואה אני אור בפניך, ר' אבנר!". הרב ואב הכלה הסדירו את עניני החופה והקידושי.

לאחר החופה שאל הצדיק מאפטא את ר' אבנר: ספר נא לי, מי אתה ומה מעשיך, שזכית להשיא את בתך לנכדו של רבי אלימלך מליזענסק? באמת אינני יודע" משך ר' אבנר בכתפיו, יהודי פשוט אני, אך מוקיר ומכבד רבנים ותלמידי חכמים". "כן, יהודי פשוט" אמר הרב מאפטא, "אך בוודאי אתה מכניס אורחים" כן אינני דוחף חלילה וחס את האורחים והעניים מבית"

הגיב ר' אבנר. "אם כך" המשיך הצדק מאפטא, "בוודאי בעל צדקה גדול אתה". "בעל צדקה" - אך לא גדול" השיב ר' אבנר.

"אתה בעל צדקה גדול" אמר הרבי מאפטא, ולמרות זאת עדיין אינני מבין משום מה זכית, שבתך תינשא לנכדו של צדיק יסוד עולם כרבי אלימלך. גם אם יהודי הנו ירא שמים, מכניס אורחים ובעל צדקה, עדיין אין בכך די בעבור זכיה כה גדולה, אנא ר' אבנר, ספר נא לי מה עשית בחיך. אולי עשית מצוה כלשהי, מיוחדת במינה, כשהיית נער? פשפש ר' אבנר בזיכרוננו, ופתאום אורו עיניו. "אי פעם, בהיותי נער צעיר, נתתי צרור כסף לדרשן עני". "כיצד נראה אותו דרשן עני?" ביקש הצדיק לדעת. ר' אבנר אימץ את זכרוננו ואמר: "נדמה לי שחגור היה בחגורת חבל סביב מתניו, ואם זכרוננו אינו מטעה אותי, היה זקנו מדובלל" שוב אימץ ר' אבנר את זכרוננו, מנסה לדלות עוד ממאורעות אותם ימים "אם כך" קרא הצדיק מאפטא, "היה זה הצדיק רבי אלימלך מליזענסק".

רחוקים. ולפתע זרחו פניו והוא אמר חרש: "אני נזכר שהדרשן גם ברך אותי ואמר שנהיה מחותנים". התרגש הרה"ק מאפטא ואמר: "אכן, גדול היה רבי אלימלך שחזה עתידות וידע כי בבוא היום ישא נכדו את בתו של אותו נער. אך לא זוהי גדולתו, גדולתו של רבי אלימלך היתה, שבגדול ענוותנותו נאות לקבל מידי הנער כמה זהובים כשכר הדרשה ובכך זיכה את הנער".

ליומא דהילולא של הרה"ק רבי אריה לייב ב"ר ברוך הסבא משפאלע (ו' תשרי) זיע"א

כאשר בא יצחק אבינו ע"ה שהיה בבחינת מדת הגבורה, בא אליו יצה"ר בדמות אורח והתחיל לפתותו לעבירה. אז לקחו יצחק ורבקה מקלות ויכו אותו מכות גדולות. עד כי ברח היצה"ר מהם אל נפשו וילך לו. שוב שחק הקב"ה עליו ויאמר לו "דו האסט גאר מורא פאר א קלאפ!" (אתה ממש מפתח ממכות) וישאל עוד היצה"ר להקב"ה למה בראתני. ויאמר לו המתן עד שיבוא יעקב ועמו תלחם. כאשר בא יעקב אבינו ע"ה, חגר היצה"ר את מתניו להלחם אתו בעוז.

וידע בנפשו להיות נזהר שלא יתפתה עוד מאכילה ושתיה וגם שלא יפחד מן המכות. וכאשר יעקב אבינו היה בבחינת "איש תם יושב אהלים", לכן כאשר היצה"ר בא אליו להתחיל להטעים לו טעם עבירה, היה יעקב מדבק את נפשו בתמימות לבוא עולם, ועשה עצמו שאינו שומע כלום לכל הבליו, ואינו מבין כלל את לשון פיתויו. עד שראה היצה"ר שלא יוכל לנצחו כמו שכתוב "וישר אל מלאך ויכל לו (הושע, י"ב, ה) "ולזאת תדע שהעיקר הגדול בעבודה הוא כמו שכתוב "אם לא תדעי לך היפה בנשים צאי לך בעקבי הצאן" וגו'. כי צדיקי הדור נקראים משכנות הרועים, וכל צדיק בדורו עושה לו דרך סלולה חדשה לעבודת השם יתברך, כי הדרך שהיה בדור שלפניו כבר נודע לו ליצה"ר ויש לו עצות לזה. ואם תעשה היום מה שעשו בדור שלפניך לא עשית כלום.

מסופר: אברך אחד שאל את הסבא קדישא רבי אריה לייב משפולי זיע"א איזו דרך יבחר לעצמו בעבודת השי"ת? אם ע"י אכילה ושתיה והרחבת הדעת מדברים הגשמיים, או ע"י תעניתים וסיגופים של גלגול שלג וכדומה? השיב לו הסבא קדישא. בכך לא יהיה לך לא העולם הזה ולא העולם הבא. על זה התחיל האברך לבכות במר נפש ואמר. רבנו הקדוש אל תדחוני בשתי ידיים קרבוני לעבודת השי"ת. אז השיבו הסבא קדישא בזה הלשון. שמע נא דברי. הנה כאשר ברא הקב"ה את עולמו ברא את היצה"ר, שאל אותו היצה"ר למה בראתני? כי בדורות הראשונים מאדם הראשון ועד נח, וכן מנח ועד אברהם אבינו לא היתה לו ליצה"ר שום עבודה קשה. כי המה מעצמם עשו כל רע. השיב לו הקב"ה המתן עד שיבוא אברהם ועמו תהיה לך עבודה להחטיאו. והיה היצה"ר עומד ומצפה עד שבא אברהם אבינו ע"ה. וידוע שאברהם ושרה היו בבחינת מדת החסד, והיו מכניסי אורחים. ויבוא אליהם היצה"ר בדמות הלך. כאשר ראו אותו הכניסו אותו תיכף לביתם, והאכילו אותו והשקוהו, עד אשר לא היה לו פתחון פה לפתותם לעבירה, והלך לו. וישחק הקב"ה עליו ויאמר לו "מען קויפט דיך איבער מיט א גיטען אנבייסען! (קונים אותך בסעודה טובה). ויען היצה"ר אל לבו שלא להתפתות מאכילה ושתיה. ושוב שאל להקב"ה למה בראתני? והשיב לו המתן עד שיבוא יצחק ועמו תשחק.

אוצרותיהם של צדיקים

ערב יום הכיפורים - מאוצרו של הגה"ח רבי אהרן פרלוב שליט"א

כ"ק מרן אדמו"ר מטשערנאביל שליט"א בשוה"ט ש"ק וישלח תשס"ג - בברדיטשוב, מוציאים למסעיהם

ערב יום כיפור

רבינו (הרה"ק רבי יצחק מסטיטשין זי"ע) אמר פעם: אם מתנהגים בכל השנה כמו ערב יום הכיפורים, אפשר להתנהג בערב יום הכיפורים כמו בכל השנה. הרה"ח ר' יוסף ליפשיץ ז"ל, "החכמה מאין" (ב"ב תשנ"ז) ע' ר"ט

לזכות לעשות תשובה

בערב יום כיפור באחת השנים עלה ובא למעונו (של הגרי"ז מבריסק זצ"ל) חכ"א ממודיעיו וביקש את ברכתו לזכות לעשות תשובה.

"א ברכה אויף דעם, דאז איז תלוי אין אייך, אז אירו ועט וועלן, וועט איהר מאכן תשובה" [-מה שייך לברך על עשיית תשובה, אין הדבר תלוי אלא בכס, ואם אך תרצו תזכו לעשות תשובה!]

(מפי רבי יהודה שיינקר שליט"א ששמע מדודו בעל המעשה, רבי צבי הירש קופשיץ זצ"ל) הרב שמעון יוסף מלך שליט"א, "הרב מבריסק"

א זים יאהר

אדמו"ר זצ"ל אמר על מה שבדרך כלל מאחלים בערב יוה"כ "א גוט יאהר", אכן אצלנו נוהגין לומר "א זים יאהר", והיינו מפני שזהו בודאי שיהיה טוב שהרי מאת לא תצא הרעות, אך לפעמים הטוב מכוסה וכנ"ל, אבל דבר מתוק מרגישים הטוב שבו.

מקוה עיו"כ
אמר רבינו [הגה"צ רבי יודלי הרוביץ מדז'יקוב - ירושלים זי"ע]: הסב"ק ה"אהבת ישראל" זי"ע לא הלך אף פעם במקוה פעמיים ביום, חוץ מערב יוה"כ שאז הלך ארבע פעמים ביום, לפני הסליחות, ולפני תפלת שחרית, לפני מנחה, ואחר סעודה המפסקת. אך לפני הסעודה הראשונה לא היה הולך, אבל בדז'יקוב הלכו לפני הסעודה הראשונה, ובשעת המקוה כבר אז הרגישו קדושת היום, וכן בשעת נט"ו ובשעת הסעודה ואמירת התורה בשעת הסעודה, והוסיף רבינו זי"ע, שמתוך ספרי החסידות של אדמו"רי דז'יקוב שייך לראות רוממות המעמד מתוך ד"ת שהיו אומרים בעת סעודת ערב יוה"כ. כ"ק מרן אדמו"ר מ"תולדות אברהם יצחק שליט"א, "קונטרס זכרון יהודה" אות י"ז

מעשה בחייט

ראיתי אצל זקניי הק' זי"ע, שבכל ערב יום הקדוש, בשעת הסעודה אחר חלוקת הדגים, היה רגיל לשאול לאיש תמים שהיה שם בכל שנה "האסט שוין געהאט פיש", וכל פעם השיב האיש: "שאלה, ומעשה דחיים" (ר"ל וכי מה שאלה היא זו, הרי מצינו מעשה דחיים), האיש רצה להזכיר מה שמובא בטור או"ח (הלכות יום הכיפורים סימן תר"ד) לאכול דגים בסעודת ערב יום הקדוש משום מעשה בשוטר העיר שאמר לעבדו, קנה לי דגים, ולא מצא

ששם אי' שמה שאי' ביומא דף י"ח שאין לאכול שום כיון וכו', אין זה אלא בשום מבושל, ולא בשום חי, וזה עוד עדיף לגבי אותו החשש. (תורגם משיחות כ"ק אדמו"ר רבי יענקלע מפשעווארסק זי"ע)

"מאורות יחיא"ל תשרי תשס"ה עמ' ח'

נתפיים

בימינו, דרא בתראה, זכינו ונראית לנו דמות דיוקנו של מלאך ושרף עלי אדמות, הוא עטרת ראשנו רבי מרדכי חיים זי"ע, ר' מוטל [סלונמימער] אשר בעוד אחרים מבקשים ענוה, ונזהרים מכל שמץ של גיאנות וגבהות הלב, היה הוא לבו כ"ב נשבר בקרבו ונפשו שפלה, עד שהוכרח לחפש להיפך במה וכיצד להתחזק ברוחו. לשאלת בן אחיו ר' ישראל שמעון זי"ל, מדוע אינו קובע לימוד ב"ראשית חכמה", השיב: אני שבור מאד, בלא-הכי, אינני מסוגל שישפיל רוחי עוד יותר!

ושנה אחת בערב יום כיפור, כשנקהלו החסידים סביבו, פתח אותו צדיק במר-נפש וישא משלו: למלך גדול שישב על כסא המשפט לדון את עמו. לא מצאו בני המדינה שליח הגון כדי לפייסו. הכל התייראו. גדולי השרים פחדו להיראות בפני מלכם, כי הרגישו אשר לפי ערכם גדול עוונם מנשוא, אף כל שאר נכבדי הארץ חששו לגשת ולרצותו, בידעם בביורו כי ידיהם אינן נקיות מחטאים. מה עשו אנשי המדינה? בחרו בפחות ובבזוי שבכולם, באיש מחוסר כל, קרוע ובלוא, כי יבוא אל המלך להתחנן על נפשו. כאן געה ר' מוטל בבכיה גדולה ומרה, בקושי יצאו המילים מפיו בקול חנוק: "בא השליח הבזוי בלב נשבר לפני המלך, ובתחנונים ידבר רש, בהכנעה גמורה כמי שאינו, הבה המלך ונשלים בינינו, הבה ונתפיים, אתה עמנו ואנחנו אתך..."

הרב אהרן סורסקי שליט"א

לימוד זכות בעריו"כ

בערב יום הכיפורים נהג (הרה"ק רבי יעקב משה מוואלבראז זי"ע) בכל שנה לספר מעשה מופלא, שטמונים בו כוונות עמוקות, וכך סיפר: מנהגו של הרבי ר' ברוך ממזיבוז' זי"ע היה לחלק בערב יוה"כ סכום רב לצדקה ומשום כך נהרו באותו יום למזיבוז' כל עניי הסביבה, כדי לזכות במתנת ידו ההגונה. פעם היתה בין הבאים אשה אומללה שגררה עגלת-תינוק ובתוכה בתה בעלת-המום והגידמת. כשראה אותה בדחנה של הרבי, החסיד הנודע רבי הירשלי מאוסטרופולי זי"ל נענה ואמר: רבי, לאשה זו צריכים לתת ביד רחבה שכן בתה - קטועת הידים והרגלים - היא כפי הנראה אחותו של הקדוש רבי אמנון זצ"ל בעל "ונתנה תוקף" - שבידוע קטע ההגמון את ידיו ואת רגליו - וכשנשבע רצונה ימליץ עלינו רבי אמנון מחר ביום הכיפורים לטובה לפני כסא הכבוד.

אם כי קצרה בינתינו להבין סודו של דבר, ואין בדעתינו לומר כי באנו בסוד קדושים וירדנו לסוף דעתו הרחבה של הצדיק המופלא רבי יעקב משה שנהג לספר סיפור זה, אך נראה שרצה בזה לעורר זכות ולהמליץ טוב על ישראל לקראת היום הקדוש וטמן כונתו בסיפור הנ"ל.

"אהל ישכר" ע' ס"ח

לחשוש מהקפדה כלשהי

הגה"ח ר' אלי' רוט זצ"ל נהג לספר עובדא מהרה"ק המגיד מקוזניץ זי"ע, שפעם אחת בערב יום הכיפורים התעכב זמן מרובה לרצות את אחת מנכדויותיו על מלבוש מסויים שקנה לה שלא היתה מרוצה ממנו כל צרכה. הוא עמד בערב יום הקדוש ומנה בפניה את כל מעלותיו של המלבוש. כשנכנס לפתע תלמידו הרה"ק ר' נפתלי מרופשיץ זי"ע, ביקש ממנו המגיד מקוזניץ שיצטרף אף הוא לריצוי נכדתו...

כאשר סוף כל סוף נתרצתה הקטנה ויצאה מחדרו, לא הסתיר רבי נפתלי מרבו את תמיהתו על כך שהקדיש זמן כה רב לענין כה פשוט. ביום קדוש כזה, הסביר לו המגיד מקוזניץ, חושש אני מהקפדה כלשהי, לכן השתדלתי לעשות הכל לרצותה...

"איש חסיד יהיה" (ירושלים תשס"ב) ע' ש"ל

אלא דג אחד, ונתן בו זהוב, והיה שם יהודי חייט, שג"כ רצה לקנות את הדג היחיד, והוסיף על מחירו עד שהעלהו לחמשה זהובים, ונשאר ביד החייט, בא העבד אל אדוניו בידיים ריקניות, וסיפר לו את כל המאורע. שלח השוטר אחר החייט, ואמר לו, מה מלאכתך, אמר לו חייט אני. אמר לו השוטר ולמה קנית דג שזה זהוב בחמשה זהובים, ולא עוד אלא שלקחתו מיד עבדי ששלחתו לקנותו עבורי, השיב החייט, "והאיך לא אקננו אפילו בעשרה זהובים כדי לאכלו ביום כזה שצוננו הקב"ה לאכול ולשתות ושאונו בטוחים שהקב"ה יכפר לנו עוונותינו", אמר לו השוטר א"כ יפה עשית, ופטרנו והלך לו לשלום, ולזכר זה - מסיים הטור - נוהגין לאכול דגים בסעודת ערב יום הקדוש.

והאיש התמים הזה שמע כנראה את הטעם לאכילת הדגים בסעודה זו משום "מעשה דחייט", ולא הבין הלשון כראוי וסבר שאומרים "מעשה דחייט", ולכן השיב, "שאלה מעשה דחייט", וזקיני הק' כיוון בשאלתו לעורר זכרוננו לטובה לפני הקב"ה, שזכרנו לחיים טובים בספר החיים ביום הדין הנורא.

כ"ק מרן אדמו"ר מטאהש זצ"ל, "עבודת עבודה"

לחיים בעיו"כ

פעם בערב יום הכיפורים סיפר ה"בית אברהם" המעשה דלהלן: פעם היה חייט יהודי אצל פריץ אשר הוציא פרנסתו מחייטותו, ובכל פעם שתפר בגד לפריץ היה גונב חתיכת משי של פרוה שזה שוה הרבה כסף, והיה מחביאה מתחת למעילו שלא יכירו בגניבתו ולוקחו לעצמו, ופעם הרגיש הפריץ בגניבתו ומיד קרא אותו והוכיחו על שגנב, וגם הראה לו שראה איך החביאים מתחת למעילו, ופטרנו מלעבוד אצלו והחייט אבד את פרנסתו.

אמר החייט לעצמו: רבוש"ע הלא אף אחד לא ראה שגנבתי את הסחורה וגם אף אחד לא אמר על כך לפריץ שהחבאתי אותה מתחת למעילי, ומאיפה ידע זאת], אין זאת אלא שאתה אמרת לו, והכריז החייט ברוגז עם הקב"ה כביכול, ורצה לנקום בו, לכן פעם לא התפלל מעריב במכוון בכדי לנקום, ופעם לא בירך ברכת המזון, ומזמן לזמן עשה עוד נקמות כאלו. עד שהגיע ערב יום הכיפורים, ואמר החייט, עכשיו הוא הזמן ששני אוהבים כשרבים זה עם זה עושים שלום ומתפייסים, ולכן אף אני רוצה עתה להתפייס עם הקב"ה, והיות שהמנהג הוא כאשר שני אוהבים מתפייסים מביאים יין שרף ושותים, אף עתה הביא שתי כוסות יין שרף ומזג בשתיים, וכיבד בראשון להקב"ה לשתות, אבל היות שלא היה שייך שהקב"ה ישתה, על כן שתה הוא במקומו, ולקח הכוס ואמר: לחיים רבוש"ע אני מוחל לך ואתה תמחול לי, וכשסיפר הבית אברהם את הסיפור ואמר לחיים רבוש"ע, ראו כולם ושמעו איך הוא צועק בעצמו ואומר לחיים רבוש"ע.

האכילה בערב יו"כ

פעם אחת הייתי אצל בעל ה"בית אברהם" (מסלונים) ז"ל בערב יוה"ק וזכר אני שהסביר את מצות היום באכילת ערב יוה"כ"פ במשל למי שיש לו כבש ואינו רוצה שישמן מרוב אכילה, מעמידו תמיד מול הארי ומרוב פחדו מהארי אינו יכול לאכול הרבה, וכן הוא האכילה בערב יוה"כ"פ שבכונה העמידה התורה אותו ממול יוה"כ"פ דמרום פחד מאימת יום הדין יהא נזהר באכילתו, והגם שיש מצוה לאכול באותו היום, מ"מ לא יתגשם את עצמו באכילתו ויהיה נזהר שייאכל באופן שיהודי צריך לאכול.

הרה"ח ר' ישראל שמעון קסטלניץ זצ"ל, "הבין לבם" (כ"ב תש"ס) ע' קס"ז

הרגשת הצום

שמעתי מחותני [כ"ק אדמו"ר רבי איציק"ל מפשעווארסק זי"ע], ששמע מחותנו ר' בעריל גלאנץ, שהבעלזער רב האמצעי [רבי יהושע], היה אוכל בעיו"כ"פ שום חי, כדי שירגיש צמא ביו"כ"פ, ושמעתי מאדם אחר, ששמע מהבעלזער רב האמצעי, שאם הרגיש שהוא צמא ביוה"כ"פ, ידע שזו היתה תענית טובה. כי תענית נקרא שמתענים, וזהו דבר פלא, ועי' בספר חסידים,

עלוך זה נתרם

כתובת מייל של מערכת הגליון

a13215113@gmail.com

לע"נ

לע"נ הרה"ח רבי יוסף אלימלך בן הרה"ח רבי חיים אליעזר ז"ל נלב"ע י"א אלול תשע"ח ת. נ. צ. ב. ה.

מרת מלכה בת הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה - נלב"ע ד' שבט תשע"ד ולע"נ הרב אברהם בן הרה"ח ר' יוחנן דב הלוי ע"ה נלב"ע ז' אדר תשע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

נודב לע"נ הרב מרדכי מנחם מנדל בן הרב אהרן אריה ז"ל נלב"ע ה' תמוז ש. ז. ולע"נ האשה החשובה מרת רבקה בת הרב משה חיים ע"ה ת. נ. צ. ב. ה.

לע"נ הרה"ח ר' יצחק בן הרה"ח ר' משה אריה ז"ל נלב"ע בשבועות תשע"ד ת. נ. צ. ב. ה.

המעוניין לתרום להוצאות העלוך להצלחה, ברכה או לע"נ יפנה לעורך הבה"ח ישראל פיגנבוים הי"ו, או לחפקיד בבנק פועלים, סניף 533, מס' ח-ן 540321-ע"ש ישראל בנימין פיגנבוים. ניתן לתרום מכספי מעשר.

אשרי ד האיש